

Logos

Organ för
Föreningen Logos i Österbotten rf
Årgång 4 • nr 2
September 2006

**HERREN är min herde,
mig skall intet fattas.
Han låter mig vila på gröna ängar,
han för mig till vatten där jag finner ro.
Han vederkvicker min själ,
han leder mig på rätta vägar
för sitt namns skull.
Ps 23:1–3**

Ledaren 2 • Kristus vår kung 3–4
• Kort om kyrkohistoria 5 • Herrnhutismen 5–8
• Läran om den allmänna rättfärdiggörelsen 8–9
• Femårsjubileet 10 • Multimediehistorik 11
• Böcker 12 • Notiser 13–14
Lutherpredikan 15 • Verksamhetsinformation 16

Kompromisser i läran?

Biskopsvalet i Borgå stift är hett stoff i media just nu. Med största sannolikhet sker valet i två omgångar. Taktiserande har knappast kunnat undgå.

I kandidatpresentationerna har en fråga varit central: hur hålla samman Borgå stift? Alla kandidaterna är överens om att man måste samtala. Men vilket är målet för samtalet?

Är det "en tro" (Ef 4:5), eller en formellt enig organisation?

Här måste vi lyfta fram två aspekter, som helt glömts bort.

När Bibeln talar om kyrkans enhet (eller församlingens, som i egentlig mening är de troende) handlar det inte om en enhet på kärlekens grund. Enhet måste bygga på sanningens grund.

Det är inte så att kärleken bjuder oss att kompromissa med dem som motstår Bibelns sanning. Kärleken gäller livet, inte läran. Men när det gäller enhet i kyrkan är det Kristi lära som ska gälla som norm.

Det sägs om aposteln Paulus att han var mjuk som vax när det gällde livet och hård som diamanter i fråga om läran.

Martin Luther säger, att läran är som en ring. Den kan inte delas. Han förliknar den också vid en matematisk punkt, som också är odelbar.

Däremot är livet vårt, och där ska vi vara ödmjuka intill självutplåning.

Det andra som behöver sägas är att villfarelse måste bekämpas. Hur mycket har det talats om villfarelsens faror i biskopsvalkampanjen?

Sådana ord har varit sällsynta. Det beror på att man inte gärna säger att någon är en villolärare i dag, allra minst en biskopskandidat. Då är det fråga om smutskastning eller påhopp.

Däremot talas det om farorna att vara för svart-vit, man får inte tro att man sitter inne

med Sanningen. Men den har vi ju, den finns i Skriften! Att bekänna tron är att säga efter det som Skriften säger, att stå upp för Sanningen.

Vi bör notera att Bibeln undantar offentlig synd från ordningen för kyrkotukt (Matt 18), där man börjar med enskild tillrättavisning. 1 Tim 5:20 föreskriver att en offentlig synd ska bestraffas offentligt, för att församlingen ska skyddas och den som syndar ska ta sig till vara.

Sysslade Jesus med smutskastning, när han anklagade fariseerna för att vara vitmålade gravar, som i sitt inre är fulla av stinkande orenhet? Var det osmakligt av Paulus att påstå att somliga av den tidens förkunnare drevs av sina köttsliga begär, och att förmana de kristna att vända sig bort från dem? (Rom 16:17–18)

Kan en biskop, som vill följa Jesus och apostlarnas exempel, sträva efter att hitta kompromisser mellan villfarelse och sanning, för att de båda ska kunna leva tillsammans i god och "kristlig" samsam?

Både Bibeln och den kristna historien säger, att kompromisser med villfarelsen endast gagnar Guds fiende. Villfarelsen och de som för ut villfarelsen ska märkas ut för att vi ska kunna ta oss till vara (Tit 1:11). När politiker hängs ut inför val gäller det världsliga ting i denna tid. Hur mycket allvarigare är det inte att avslöja sådant som hotar att förgöra människosjäl i evighet?

OLA ÖSTERBACKA

Logos – organ för Föreningen Logos i Österbotten rf. Redaktion: Klas-Erik Isaksson, John Lasén, Roger Pettersson, Ralf Sandberg och Ola Österbacka. Ansvarig utgivare: Klas-Erik Isaksson. Layout: Ola Österbacka. ISSN 1459-3378.

Material och diskussionsinlägg sänds helst via e-post till ola@ofsystem.fi eller per post till Skolhusgatan 11 A 9, 65100 VASA.

Tidningen sänds till dem som stött föreningen eller meddelat intresse. Gåvor för spridningen betalas till bankkonto 497028-241584 (Finland) och i Sverige till plusgirokonto 407 99 53-8.

Pärmbild och fotografier (om annat inte nämns): Ola Österbacka. Tryck: Multiprint, Vasa.

Kristus, vår kung

Artikeln är en nedteckning av Åke Nilssons predikan på Logos jubileumsgudstjänst 27.5.2006. En viss förkortning har gjorts av Ola Österbacka.

Predikotext: Ps 110.

Ps 110 har i min Bibel överskriften "Den evige konungen och prästen". I äldre bibelöversättningar har Frälsarens tredje ämbete tagits med: profetens. Vid vår gudstjänst i dag firar vi Kristi himmelsfärd med temat *Kristus, vår kung*.

Vad tänker du om denne Jesus? Det är en oerhört viktig sak. Det är evigt liv att känna den ende sanne Guden, och den han har sänt, Jesus Kristus. Också på Jesu tid upptog frågan om Kristi person människors tankar. Och under de meningsbrytningar som uppkom mellan honom och hans samtida sköts denna fråga mer och mer i förgrunden. Judarna behandlade frågan inte bara sinsemellan, utan man ställde frågan direkt till honom: "Hur länge vill du hålla oss i oviss-het? Om du är Messias, så säg oss det öppet."

Och när Jesus ställdes inför rätta krävde översteprästen: "Jag besvär dig vid den levande Guden, att du säger om du är Guds Son!" Frågan trängde sig också på de romerska soldaterna den första långfredagen.

Kristi person

Läran om Kristi person är av fundamental betydelse inom kristendomen. Indirekt har det också erkänts av Guds rikes motståndare genom alla angrepp som riktas mot den apostoliska läran just på den här punkten.

Vår text ger faktiskt svar på frågan om Kristi person. Kristus är Davids herre, läser vi. Han var alltså en regent redan på kung Davids tid. Han är världens härskare och uppehållare. Hans ursprung är från begynnelsen, den är från evighetens dagar. Och han är över allting, Gud, prisad i evighet.

Den här artikeln ger oss klara besked om den omstridda frågan om Skriftens tillförlitlighet och auktoritet. Kristus har som sann Gud, född av Fadern i evighet, gett den mest oförbehållsamma sanktion åt Gamla testamentet som Skriften. Det här är härresande för många i vår tid, när man nästan har byggt en mur mellan GT och NT. Och är det så att han ger den sanktionen, må den gälla långt mer än alla teologiska fakulteter och de invändningar som reses mot Guds eget ord. Då har människor inte någon rätt att hävda misstag och peka på oegentligheter i dessa kanoniska skrifter.

Profet, präst och kung

Och så förs vi in på Kristi trefaldiga ämbete. Han var ju profeten, som kungjorde Guds vilja om vår salighet. Hans förkunnelse stod i full samklang med den uppenbarelse som gavs under gamla förbundet. Under sina strider med de skriftlärdade och de lagkloka, t.o.m. med vår svurne fiende djävulen, använder han vapen just från den gamla rustkammaren, de profetiska orden i GT. Eftersom han även i det fallet "drack ur bäcken vid vägen", så kunde han också, "lyfta huvudet högt", dvs. alltid gå segrande ur alla strider.

En fallen mänsklighet, som ingenting kunde och ingenting ville i fråga om det som var gott, skulle inte ha varit hjälpt med att bara få veta vad Gud fordrade till salighet. Därför måste också Jesus bli översteprästen. Som överstepräst verkställde han ett fullkomligt försoningsoffer. Han bar bort all världens synd på en enda dag. Det är nu fullgjort en gång för alla.

Som utövaren av det översteprästerliga ämbetet skulle han också be

för oss. Och för syndare, som inser att allt hopp egentligen är ute, är hans förböner en salig verklighet. Dessa förböner pågår alltjämt. Alltså är han en präst för evigt.

Det står om Jesus att han var präst för evigt på samma sätt som Melki-Sedek, denne märklige man som var både kung och präst. Så är också Frälsaren både kung och präst. Sedan han hade utfört sitt verk, gått igenom lidande och kval, helvete och död, så har Gud uppväckt honom och krönt honom med ära och härlighet.

Så säger också Sonen till de sina: Mig är given all makt i himmelen och på jorden. Men är det nu på det sättet att han har all makt återstår ju ingenting för oss, inte ens för dem som vi räknar som de allra främsta i världen. Vi har alltså uteslutande att räkna med Herren själv.

Som konung sitter Kristus, Messias, för alltid på Guds högra sida och väntar nu tills hans fiender blir lagda för hans fötter som en fotpall. Det talas egentligen ingenting alls om något fördelaktigt för människans räkning. Människan, du och jag, är Guds och Kristi fiender av naturen. Men nu, sedan han själv är onåbar, går fiendskapen ut över hans svaga lemmar.

Därför är det något grundfalskt med de kristna sammanhang som inte får känna av någon sådan fiendskap från såväl den grovt ogudaktiga världen som den egenrättfärdiga hopen. Här har vi anledning att pröva oss själva. Frälsaren själv säger: "*En tjänare är inte förmer än hans herre. Har de förföljt mig, så ska de också förfölja er.*"

Evangeliet har kraften

Missionen är med om att av sådana Kristi fiender göra Herrens vänner. Men den uppgiften kan fyllas bara i samma mån som den enskilde, eller föreningen eller församlingen, själv för egen del äger och lever av Kristi evangelium. Lagg märke till en märklig sak: Herren sträcker ut maktens spira från Sion. Från detta berg, där Kristus friköpte världen från lagens förbannelse, måste det komma.

Evangeliet förmår vad inget annat kan uträtta. Det är världens starkaste makt. Maktens spira utsträcks inte från några arméhögkvarter, eller från något kabinett där statsmän regerar, utan den här makten utsträcks från Sion.

I sitt missionsarbete vill Herren endast bruka villiga hjärtan. Varifrån ska den villigheten komma? Den fås endast genom evangelium. Där evangelium får träffa ett människohjärta går det som i texten: *"Villigt kommer ditt folk, när du samlar din här."* Utan detta evangelium i hjärtat blir det tungt att offra något för Herrens sak.

Det ser vi också av judarnas exempel i det gamla förbundets tid. När Guds ord hade vikit, sökte man också hos folket komma undan på lindrigaste sätt. Då gallrade man ut det sämsta man hade bland djuren, tvärtemot Guds egen befallning. Då tog man fram det blinda, det som var behäftat med fel och lyten, för att ge det som offer åt Herren.

Hur annorlunda är det inte när Gud med sitt ord får tilltala en människas hjärta. Tänk på den samaritiska kvinnan som Jesus träffade vid brunnen. När Frälsaren talar med henne där, lämnar hon vattenkrukan för att så snabbt som möjligt komma in till staden för att berätta vad hon hade hört och sett och vem hon hade mött. Hennes vittnesbörd åstadkom ganska stor rörelse och uppståndelse, där tolv apostlars besök inte tycks ha satt så mycket spår efter sig.

När Herren uppenbarade sig för de två lärjungarna på väg ut till byn Emmaus och deras hjärtan på grund av samtalet med honom hade blivit brinnande, då var de ögonblickligen redo att ge sig på ungefär en svensk mils vandring för att förkunna nyheten för sina bröder i Jerusalem. Sådant kan alltså Herrens ord uträtta i ett kallt, dött och förvirrat människohjärta. Här har vi fog för att tillämpa Skriftens ord: Han sände sitt ord och det frusna smälter.

Guds folk träder fram i stillhet

Guds folks framträdande sker på ett särskilt sätt. Vi läste: *"Villigt kommer ditt folk ... som daggen kommer ur morgonrodnadens sköte."* Har ni tänkt på hur daggen kommer? När daggdropparna avsätts på ett föremål i natu-

ren, t.ex. ett litet grässtrå, ser vi inte hur det går till. Det sker försynt och i skymundan, men det är ytterst välgörande. Det är något liknande när Herrens vänner går in i sina anbefallda uppgifter.

Vilka i den stora världen lägger märke till hur den enkla människan, det lilla sammanhanget gör sin insats på olika sätt? Det ser inte alls något ut för världen. Men det är något stort som sker.

Landshövding Festus talade en gång lite slarvigt om en viss Jesus, som var död, men som Paulus talade om och sade att han var vid liv. Det här rörde inte den romerske landshövdingen något. Gällde tvisten mellan judarna och de kristna inte något annat så var landshövdingen redo att avskriva det här målet. På samma sätt avfärdas också idag de angelägenheter som rör Guds rike.

Guds folk får ofta fylla sin uppgift omärkligt, precis som den dag som kommer fram och sätter sig på all växtlighet i naturen. Och det är inte särskilt välbetänkt när människor genom egna göranden försöker ändra sådant som vi har talat om. Det kan gälla andligt reklamakeri, där man ofta söker endast yttre effekter. I Guds ords ljus är det osmakligt. Så gjorde åtminstone inte hans apostlar och profeter.

Här ska vi inte förneka, att Herrens vänner ibland kan få förnimma "bul-ler om vägen". Det kan bli uppståndelse, när det ingår i Herrens plan. Men det är tryggt att få lämna avgörandet om sådant åt honom.

Daggdroppen

Är det förresten någon av er som har närmare studerat en daggdroppe? Den är en hel värld i sig. Är vädret klart, så framställs framför allt en bild av solen i den lilla daggdroppen.

Varje sådan liten daggdroppe ger en bild av solen. Det är en talande bild. Ska Kristus, rättfärdighetens sol, bli känd på jorden, så sker det genom hans församling. Därför är det inte missionens uppgift att vara frikostig med människoberöm. Berömmet är uteslutande avsett för missionens Herre och Kung.

Under det missionsarbetet står vi i fara att gripas av såväl missmod som högmod. Så är det ofta med oss män-

niskor, vi pendlar än hit och än dit. Så kan vi gripas antingen av missmod eller högmod. Särskilt under avfallstider kan vi säga att missmodet har lättare att göra sig påmint. Det är gott att påminna sig hur själarnas välfärd ligger Frälsaren så nära om hjärtat. Det uttryckte han när han hade fått visa barmhärtighet med en kvinna: "Jag har mat att äta som ni inte känner." Att få föra en syndare till Herren var en mättnad och en vederkvickelse av största mått hos Frälsaren.

Det är också en seger när det får ske. Det är dyrbart för oss att veta, att vår salighetssak ligger honom så oerhört varmt om hjärtat.

Domstider

Nu är det så att människan har den farliga förmågan att avvisa den hjälp som Herren erbjuder. Och när det sker i stort, när hela folk förkastar Kristi evangelium, då närmar sig de domstider som vår text talar om, när det heter: "Han ska hålla dom bland hednafolken." Och det står också: "Jag ska inviga fördärvare mot dig, var och en med sina vapen."

De fördärvare som släpptes lösa under krigen och revolutionerna till folkens hemsökelse och tuktan, de var invigda för det hemska uppdraget av en allsmäktig Gud. Förakt för evangelium har inte bara timliga olyckor i släptåg. Nej, ännu allvarligare: dess motståndare ådrar sig i sinom tid en evig fördömmelse.

Ibland diskuteras längden och arten av det straff som en syndig människa kan förtjäna efter att ha gjort något brott. Med det erkänner man att straff i någon mån kan vara befogat. Men visst är det en ganska underlig rättsuppfattning, om de som erkänner sig brottsliga ändå själva vill bestämma sin egen plats på straffskalan. Det är som om förbrytarna i ett fängelse ville fatta beslut om det straff som de har att vänta.

Sådana saker avgörs i ett annat forum. Det må vi också komma ihåg när vi står inför Herren, profeten, översteprästen, konungen, han som också är domaren. Må han hålla oss tätt vid sitt eget ord så att vi lyssnar till honom och fruktar honom på ett rätt sätt. Han som ändå har gjort allt i vårt ställe, som har fullgjort allt det Gud krävde, och som nu också är vår kung, ärans konung. Amen.

Kort om kyrkohistoria

I detta nummer presenterar vi herrnhutismen i vår kyrkohistoriska serie. Roger Pettersson har gjort ett sammandrag av ett föredrag som Juhani Martikainen höll på sommarfesten i Purmo 23.7.

Roger inleder med en kort översikt över luthersk kyrkohistoria utifrån tidigare publicerade artiklar.

Tidigare har vi i tidningen behandlat några kyrkohistoriska ämnen. För att alla lättare skall kunna ta till sig artiklarna vill jag göra en liten sammanfattning över den aktuella delen av kyrkohistorien.

Lutherdomen uppstod i och med reformationen på 1500-talet när Luther bröt med den katolska påvekyrkan. Efter Luthers död var det många lärostrider mellan olika kyrkor och även inom de lutherska kyrkorna. Som en

följd av detta sammanställdes den lutherska läran till det som idag är de lutherska bekännelseskriterierna.

Under 1600-talet var disciplinen hård och alla som bodde i ett rike skulle ha samma religion och samma tro. I norra delarna av Europa var det lutherdomen som gällde. Man kallar ofta denna tid för den lutherska ortodoxins tid. De tre biskoparna Gezelius är typiska representanter för denna tid.

Mot slutet av 1600-talet växte en rörelse fram som kallas för pietismen. Bakgrundsgestalterna för pietismen var missnöjda med det andliga livet i den lutherska kyrkan och de ville bland annat lyfta fram vikten av personlig tro och att de troende samlades till andliga möten. Gezelius den yngre hade en nära kontakt med en av de mer moderata pietistledarna, Philipp Jakob Spener.

Vissa pietister blev radikala och slog in på egna vägar. I Logos nr 2/2005 beskrevs hur en separatistisk radikalpietism gjorde insteg i Esse församling på 1700-talet. I samma

artikel togs det också upp hur den "vanliga" pietismen 100 år senare spred sig till Esse och hur den tog sig uttryck. Början av 1800-talet var för övrigt pietismens stora tid i Norden. Många människor blev väckta och kom till tro.

Ändå är de väckelserörelser som har Rosenius, Laestadius eller Hedberg som andliga fäder inte identiska med pietismen. Alla har verkat inom den lutherska kyrkan och haft sin utgångspunkt i den lutherska läran. Alla tre har också tagit olika mycket intryck av pietismen. Men alla tre har också tagit intryck av ytterligare en rörelse, herrnhutismen, som presenteras i detta nummer.

Ofta blir pietismen och herrnhutismen betraktade som två motpoler. Trots skillnaderna finns det mycket som de har gemensamt. Carl Fredrik Wislöff beskriver förhållandet på ett träffande sätt:

Vi finner denna motsättning över allt. Det har använts starka ord i konflikterna. Men motsättningarna har i verkligheten inte suttit så djupt som de själva trodde. Jag vill kalla det för ett familjegräl. De kan vara uppriovande, men de kan icke dölja familjelikheten.

Juhani Martikainen föreläser i Lillby församlingshem. Hela uppsatsen som omfattar 16 sidor kan läsas i Logosmappen.

Herrnhutismen

– en viktig bakgrundsfaktor till senare väckelserörelser i Sverige och Finland

Efter det att jag hade lagt studietidens kyrkohistoria på hyllan var namnet Zinzendorf och begreppet herrnhutism för mig länge som något i den grå forntiden och som aldrig återkommer. Men plötsligt en dag hamnade jag rakt in i denna förmenta forntid.

När jag kom med på predikoresor till Estland som anordnas av Svenska lutherska evangeliföreningen i Finland, fick jag bevittna hur herrnhutismen alltså finns som andlig aktiv rörelse, numera visserligen i blygsam omfattning.

Zinzendorf

Nikolaus Ludwig, riksgreve von

Zinzendorf och Pottendorf föddes 26.5.1700 i Dresden. Han fick en god och kristlig uppfostran av sin mor som hade pietistisk anstrykning. Av henne lärde han sig "att umgås med Frälsaren".

Vid 10 års ålder skickades han till skola i Halle. Han hade där pietisten August Herman Francke som lärare. I Halle fick han den första kontakten med missionen. Han började också med det som senare blev en livsstil för honom. Han samlade omkring sig likasinnade kamrater för bibelläsning och bön.

Efter Halleperioden ville emellertid hans mor och särskilt hans förmyndare "återföra ynglingen till den

rätta tron", den lutherska ortodoxin. De skarpa motsättningarna mellan pietister och ortodoxa irriterade honom, varför han, ivrig som han var för sina idéer, försökte sig på att överbrygga klyftorna mellan dem.

Naturligtvis strandade försöket. Under resor i Europa, som räckte ett år, fick han kontakt med representanter för såväl katolska präster som reformerta. I Holland var han imponerad av hur man där kunde hålla fred mellan olika konfessioner. Detta stärkte honom i hans ekumeniska tankar.

Herrnhutiska brödrasällskapet

Den katolska överhöghetens förföljelser gentemot husiterna i Mähren resulterade i att ett antal av dem flydde till den lutherska sidan. En del av dessa fick en fristad på Zinzendorfs gods där han år 1722 grundade en liten hantverkarkoloni. Denna koloni fick namnet *Herrnhut* (Herrens beskydd).

Av dessa flyktingar tillsammans med Zinzendorfs meningsfränder och diverse andra som sökte sig en fristad hos honom bildades det herrnhutiska brödrasällskapet.

Sällskapet omfattade en luthersk, en reformert och en husitisk avdelning.

Det som blev den tändande gnistan för det stora missionsarbete som utvecklade sig från Herrnhut var en särskild händelse eller upplevelse som denna kolonis invånare erfor 13 augusti 1727. Man hade för första gången kommit överens om att fira Herrens nattvard gemensamt, och den skulle firas i Bertelsdorfs kyrka. Redan på vägen ditt förmärktes en förunderligt god stämning, och man bad varandra om förlåtelse.

Den gemensamma syndabekännelsen och den därpå följande tillsägelsen om förlåtelse i Jesu namn samt Herrens måltid sammansvetsade dem till en enda församling, där de betygade varandra sin kärlek. Efter den dagen var det en ny anda i hela Herrnhut.

Denna utveckling fortsatte sedan i praktiken, så att man höll varandra som bröder och systrar.

Zinzendorf hade försökt väcka sina herrnhutare till missionsintresse redan tidigare, men först efter deras

gemensamma upplevelse blev missionstanken levande för dem. Den grupp som detta närmast gällde var ungarlarna.

Redan efter 25 år fanns herrnhutisk mission i 40 länder, en otrolig utveckling med tanke på att den ursprungliga herrnhutiska församlingen bestod av endast cirka 600 medlemmar.

I januari 1733 tvingades Zinzendorf i landsflykt från Sachsen och Herrnhut men fick snart återvända.

Följande år fick han tillsammans med den herrnhutiska församlingen en helt ny klarsyn ifråga om evangeliet, vilket inspirerade honom att slå in på den prästerliga banan. Han avlade teologexamen och fick sin prästvärdighet i tid för att kunna ta emot

Riksgreve Nikolaus Ludwig von Zinzendorf.
Bild från porträttmålning (Internet).

biskopsämbetet över den herrnhutiska gemenskapen 1737. År 1760 blev Zinzendorf åter svårt sjuk och han slöt ögonen i tron på sin Frälsare den 9 maj.

Zinzendorfs syn på evangeliet

Den 14 februari 1734 inträffade i Zinzendorfs liv en liknande vändpunkt som för Martin Luther vid hans sk tornupplevelse, när han upptäckte evangeliet. Händelsen finns noterad i Herrnhuts diarium den dagen.

När de vid söndagens bönestund läste dagens lösenord, vari ingick Martin Behms sång "O Jesu Christ, mein Lebens Licht" från 1644, där en vers lydde: "*Lass uns in deiner Nägel Mal erblicken unsre Gnadenwahl*" ("Låt

oss i dina spikar få se vårt nådaval") då blev orden plötsligt som nya för dem, som om de första gången hörde dem.

Tjugo år därefter sade Zinzendorf om den stunden: "Det var en så stor dag för mig, att jag aldrig kan glömma den." Det blev då både för honom och för hela församlingen uppenbart vad de dittills hade förbisett och försummat, nämligen att de skulle se endast och allenast på Kristus, inte på eget löpande och egen vilja.

Nu läste man och citerade ofta och gärna Luthers berömda företal till Romarbrevet. Man drog bort de mystiska skrifter som dittills hade studerats.

Från och med det året var Zinzendorf en konsekvent Lutheranhängare. Nu först, när han hade funnit sin tros egentliga grund och innehåll, var han till fullo den glade Jesu lärjunge, som också kom att vara utmärkande för hans rörelse. För Zinzendorf fanns det bara en egentlig synd, nämligen otron, att inte tro Guds nåd i Kristus.

Först nu framstod motsatsförhållandet till den halleska pietismen klart: antingen deras ångest och ovisshet eller denna nyvunna visshet om förlåtelse i Kristus.

Halle och Herrnhut blev två olika världar. Redan 1736 kom det bud om hur den pietistiska lagträldomen i västra Tyskland och Schweiz hade vänts i glädje över nåden i Kristus.

Herrnhutismen i Sverige

Pietismen i Sverige var tudelad, liksom i de tyska städerna. Det fanns både kyrktrogna och mera radikala, vilka ansåg kyrkan vara det fallna Babylon och ville separera. Men myndigheterna kunde inte skilja på dessa utan bekämpade dem.

Därmed radikaliserades pietismen ytterligare i början av 1700-talet. Herrnhutismen nådde Sverige i detta skede då väckelser redan var på gång i riket och myndigheterna var irriterade däröver.

Väckelsefolket självt visste inte alltid så mycket om begreppet herrnhutism. Trots att de hade kommit till ett personligt gudsförhållande bl a via den herrnhutiska litteraturen, ville de ofta inte kalla sig herrnhutare.

Det fanns tre kategorier av herrnhutare:

1) De som stod i förbindelse med Herrnhut och använde deras skrifter.

2) De stora skaror som hade gripits av herrnhutismens glada visshet om barnskap hos Gud, men som visste föga om varken Zinzendorf eller Herrnhut, fastän de använde herrnhutiskt färgade böcker och lyssnade till herrnhutisk förkunnelse.

3) Till sist fanns det också många enskilda, bland dem också präster, som tydligt hade påverkats av herrnhutismen men inte ville kallas herrnhutare, fastän de hade samma lära.

Såsom med alla väckelserörelser rann tiden småningsom ut också för herrnhutismen i Sverige. En del övergick till Henric Schartaus läger, och när Evangeliska sällskapet grundades i Stockholm 1809 anslöt sig nästan alla herrnhutiskt sinnade präster i Sydsverige till detta.

När diasporaarbetarna for hem ebbade rörelsen ut som rörelse betraktad cirka 1850. Men väckelsen fortlevde sedan i andra former under Carl Olof Rosenius, Oscar Ahnfelt och deras vänner.

Spår av herrnhutismen i Sveriges och Finlands väckelsefromhet

Spår av herrnhutismen kan beläggas bl a med hjälp av religiösa sångböckers innehåll. Många av den herrnhutiska rörelsens medlemmar var aktiva sångtextförfattare. Zinzendorf skrev själv ett tusental sånger. Deras texter intogs efter hand i större eller mindre utsträckning i många andra andliga sammanslutningars sångböcker.

*E*vangeliska fosterlandsstiftelsens ledare och mest betydande förkunnare Carl Olof Rosenius mottog redan i sin barndom intryck av herrnhutismen via det norrländska läseriet, och i Stockholm förstärktes detta arv genom kontakten med metodisten Georg Scott, som till en början höll gudstjänster i brödraförsamlingens fastighet.

Rosenius var intresserad av speciellt Rutströms förkunnelse, men han tillägnade sig därav endast hans mindre radikala tankar. Han värderade högt Rutströms Nya Zions sånger.

Efter en läroschism inom Evangeliska fosterlandsstiftelsen (se Logos nr 3/2003) blev det då bildade sällskapet *Bibeltroga Vänner* en ännu mer herrnhutiskt betonad rörelse än Fosterlandsstiftelsen, vilket man kan se bl a av att Bibeltroga vänner utgav nämnda Nya Zions sånger år 1923 som sin sångbok. De flesta av dessa sånger var skrivna av A C Rutström, varför sångboken också kallades Rutströms sånger, men många nummer var också skrivna av M B Malmstedt.

BV utgav sedan på 1930-talet en egen sångbok omfattande hela 690 sånger, bland vilka fanns också många från Nya Zions sånger.

*D*en evangeliska rörelsen i Finland är den rörelse som en lång tid har stått kanske allra närmast herrnhuternas klassiska lära. Dess grundare Fredrik Gabriel Hedberg kom redan i unga år i kontakt med herrnhutiskt inriktad förkunnelse genom att läsa Eric Wallströms postilla Christeliga Predikningar öfver de Årliga Sön- och Högtid-Dagars Evangelier I-III. Därvid upplevde han något som fick

stor betydelse för hans andliga liv och utveckling en lång tid framöver. Han upplevde dels Guds dom i sitt samvete och dels en plötslig visshet om syndernas förlåtelse och därmed åtföljande samvetsfrid.

Schmidt menar att denna upplevelse hade tydlig herrnhutisk prägel. Hedberg värdesatte själv denna tidiga upplevelse av Guds nåd och har nämnt den ett flertal gånger.

Under sin studietid kom han bort från detta trosvissta förhållande till Herren Kristus och började sedan söka sig tillbaka till tillståndet vid den första upplevelsen. Därvid studerade han en mängd andaktslitteratur, också pietistisk sådan.

Men vissheten om nåd och salighet återkom inte förrän vid läsningen av Martin Luthers skrifter, speciellt kyrkopostillan från cirka 1758 och Galaterebrevskomentaren.

Hedberg övertog från herrnhutismen bl a den s k brudmystiken. Den kommer fram tydligt i hans sånger, ofta med text från Höga Visan.

Hedberg följde i sin förkunnelse linjen från den Rutströmska herrnhutismen och det av denna influerade nyläseriet i Nordsverige. Denna linje kan ses konkretiserad i den herrnhutiska sången "Werlden i Jesu rättfärdig är worden". Det återstår bara att på herrnhutiskt vis bjuda syndaren att "komma som han är" till vetskap om denna sanning.

Carl Olof Rosenius höll däremot fast vid gammalläsarnas krav på botgöring och helgelse för att få del av den allmänna rättfärdiggörelsen. För Rosenius var tron normalt en "längtanstro" i likhet med Paavo Ruotsalainen, endast sällan kunde han glädja sig över den fulla frälsningsvissheten, som Hedberg och hans anhängare förkunnade.

*L*aestadianismen i Finland och Sverige påminner i många stycken om herrnhutismen. Visserligen uppstår deras sångbok "Sions sånger" bara ett par sånger med herrnhutiskt ursprung, men det finns detaljer i förkunnelsen och verksamhetsformen som påminner om herrnhutismen.

Bl a de nästan obligatoriska orden "i Jesu namn och blod" i samband med avlösning förefaller att kunna vara ett arv från Herrnhut. Förlåtelsen i Jesu blod och dess mottagande är så

Herrnhut ligger i östra Tyskland, nära gränsen till Tjeckien och Polen.

kraftigt betonad i förkunnelsen, att predikningarna i viss mån tenderar att bli desamma oberoende av text, så som det har berättats om de danska herrnhutisternas predikningar.

Likaså påminner laestadianernas avgränsade krets av avlösta själar om herrnhuternas och pietisten Spenners "*ecclesiola in ecclesia*". En sak som däremot är avvikande från herrnhutismen är att laestadianerna inte av tradition har haft hednamission i egentlig mening utan nöjt sig med missionsarbete i närområden.

Bevisligen blev herrnhutiska missionärer avsända till Lappland, laestadianismens huvudområde.

Den wiklundska väckelsen på 1770-talet genom komministern Nils Wiklund i Hietaniemi kan eventuellt också ha haft anknytning till laestadianismen. Wiklund var inspirerad av herrnhutismen.

Bedjarrörelsen i Finland har också genom sin lärofader Abraham Achrenius haft kontakt med herrnhutismen. Under den tid Achrenius var avhållen från sin prästtjänst fann han både andligt och praktiskt stöd hos herrnhuterna. Men Achrenius övertog aldrig varken herrnhuternas lära eller den lutherska läran fullt ut.

Den herrnhutiska rörelsen idag

Den herrnhutiska rörelsen fortlever alltjämt i bl a Tyskland, Holland, England, Estland, Danmark, Sverige och i Förenta Staterna. I Norden är rörelsens medlemsantal numera blygsamt.

I Estland blev brödraförsamlingen decimerad till ett minimum under den sovjetiska ockupationen genom deporteringar, bönehusstängningar, sammankomstförbud och liknande åtgärder, ävensom på senare tid genom inre avfall till liberalism och allmän sekularisering.

Idag har rörelsen i Estland högst ett par hundra aktiva medlemmar och ett tiotal bönehus, och rörelsen är splittrad både organisatoriskt och andligt. En del har kontakt med Herrnhut, andra inte.

JUHANI MARTIKAINEN
(i sammandrag av
Roger Pettersson)

Läran om den allmänna rättfärdiggörelsen

År 1990 skrev teol. stud. Finn Rønn Pedersen vid Dansk Bibel-institut en bok med titeln "C. O. Rosenius og læren om universel retfærdiggørelse – lærte C. O. Rosenius verdensretfærdiggørelse?"

Roger Pettersson presenterar bokens huvudpunkter.

Finn Rønn Pedersens bok kan vara av intresse för alla som kommit i kontakt med läran om den allmänna rättfärdiggörelsen. Den är en akademisk avhandling och författaren lägger stor vikt vid att reda ut begreppen.

Jag återger först de mest centrala läropunkterna som Pedersen finner hos dem som företräder en klassisk lära om allmän rättfärdiggörelse för att sedan jämföra med mer extrema varianter och motståndarnas argument.

Till sist skall jag också återge det viktigaste av Pedersens slutsatser. Jag lämnar bort en del viktiga saker som berördes i Ola Österbackas utredning om allmänna rättfärdiggörelsen i nr 2/2005.

Klassisk lära om allmän rättfärdiggörelse

Läran om den allmänna rättfärdiggörelsen bygger på en konsekvent forensisk förståelse av rättfärdiggörelsen. Man ser det som att Gud vid sin domstol frikänner människan från synden och förklarar henne rättfärdig. Syndaren tillräknas Kristi rättfärdighet.

För att förklara denna lära har man använt olika termer som lätt kan missförstås. Man har tre beteckningar som knyts till ordet rättfärdiggörelse. Begreppen definieras:

- *Universell* eller *allmän* – omfattar hela mänskligheten för alla tider.

- *Objektiv* – det har skett utanför människan och oberoende av hennes tro eller otro.
- *Subjektiv* – det som beror på ifall människan tror eller inte.

Det finns inte någon motsättning mellan termerna objektiv och subjektiv rättfärdiggörelse, endast en spänning.

Läran om den allmänna rättfärdiggörelsen har direkt inverkan på förståelsen av evangeliet. Det är ett objektivt faktum att synderna är förlåtna oberoende av hur människan förhåller sig till budskapet. Det här innebär också att läran lätt kan missförstås och missbrukas.

För att undvika detta skall man inte bara se på den objektiva sidan isolerat utan alltid förkunna lag och evangelium i ett rätt förhållande till tron. Gud är både vred och kärleksfull.

Man kan därför se på världen och den enskilda människan på två sätt samtidigt:

1. *Utan evangeliet, endast enligt lagen* – så ser Gud världen utanför Kristus.
2. *Utan lagen, bara enligt evangeliet* – så ser Gud världen i och genom Kristus.

Den subjektiva rättfärdiggörelsen inträffar när människan tar emot evangeliet. Tron är instrumental, ett passivt medel för mottagandet.

Extrema former av allmän rättfärdiggörelse

En fara i förkunnelsen är att frälsningen och den oförskyllda nåden framhävs på ett sådant sätt att den enskilda människans synd görs till en småsak, och ångern, omvändelsen och tron blir överflödiga.

I extrema fall kan läran om allmän rättfärdiggörelse leda till att Guds ord fräntas sin uppgift som ett redskap för Guds handlande och blir endast till ett påpekande om den rättfärdiggörelse som inträffade vid Kristi död.

Svenska Folkbibeln:	SFB, revideratförslag:	Karl XII:s bibel:	Reformationsbibeln:	Jakobstadsrev.grupp:
Alltså: liksom en endas fall ledde till fördömelse för alla människor; så har en endas rättfärdighet för alla människor lett till en frikännande dom som leder till liv. Liksom de många stod som syndare på grund av en enda människas olydnad, så skulle också de många stå som rättfärdiga på grund av den endes lydnad.	Alltså: liksom en endas fall ledde till fördömelse för alla människor; så har en endas rättfärdighet lett till ett frikännande till liv för alla människor. Liksom de många stod som syndare genom en enda människas olydnad, så ska också de många stå som rättfärdiga genom en endas lydnad.	Ty såsom för ens synds skuld, är fördömden kommen öfver alla människor; så kommer ock igenom ens rättfärdighet lifwets rättfärdning öfver alla menniskor. Ty såsom för en människas olydnad äro många wordne syndare; så warda ock för ens lydnads skull många rättfärdiga.	Alltså, så som genom en endas fall fördömelse kom över alla människor; så har också genom en endas rättfärdighet livets rättfärdiggörelse kommit över alla människor. Ty såsom genom en människas olydnad många har blivit syndare, så skall också genom den endes lydnad många bli rättfärdiga.	Ty såsom fördömden för en människas synds skull har kommit över alla människor; så kommer även genom en endas rättfärdighet, livets rättfärdiggörelse över alla människor. Ty såsom för en människas olydnad många har blivit syndare, så blir också för en människas lydnads skull många rättfärdiga.

En jämförelse mellan några olika översättningar av Rom 5:18–19, ett av grundställena för läran om den allmänna rättfärdiggörelsen.

Huvudbudskapet blir att alla människor har Guds nåd. Det är bara de som avvisar detta som hamnar under Guds vrede. Samverkan mellan lag och evangelium som borde finnas i förkunnelsen blir på detta sätt avskaffad.

Ibland kan man uttrycka sig ungefär på samma sätt inom den klassiska läran, men där beaktar man att den subjektiva rättfärdiggörelsen verkligen är en Guds domshandling. En domsakt där evangeliets ord verkar en personlig rättfärdiggörelse och syndaförlåtelse.

Motståndarnas lära

I Norge har flera teologer som kan betecknas som "rosenienska" uttalat sig mot läran om den allmänna rättfärdiggörelsen. Om man ser på saken från en teoretisk-teologisk sida så kan man trots allt lägga märke till flera likheter.

Båda grupperna talar om att alla människor var med i Kristi död och uppståndelse och är således i Guds ögon uppståndna och rättfärdiggjorda i och med honom. Man talar om

en förvärvat rättfärdiggörelse och syndaförlåtelse som gäller alla och i evangeliet erbjuds som färdig. Ingen av grupperna säger: "Om du tror är Gud nådig", utan båda säger: "Tro på Jesus – Gud är ju nådig för hans skull."

Den tydligaste skillnaden är att motståndarna på den ena sidan sätter *försoningen*, som skedde vid Kristi död och uppståndelse och omfattar alla och på den andra sidan *rättfärdiggörelsen*, som inträffar i det ögonblick en människa kommer till tro. Rättfärdiggörelsen är möjlig pga Kristi verk och kan bli till verklighet vid tron, när Gud flyttar människan som person från Guds vrede utanför Kristus till Guds nåd i Kristus.

För att undvika kritik från dem som lär allmän rättfärdiggörelse har motståndarna ett teologiskt system som gör att de kan förkunna ett fritt evangelium där allt framställs som färdigt. Man talar om vad som har skett för alla i Guds tankar och inför hans ögon i Kristus och som gäller alla.

Orsaker till skillnaderna

En av de väsentligaste orsakerna till skillnaderna är att de två sidorna har var sitt område som de lägger vikt vid.

När anhängarna är måna om att ge människor visshet om tröst, så understryker motståndarna i stället vikten av att människan inte tillägnar sig en falsk tröst utan verklig tro. Anhängarna önskar hjälpa de anfäktade och understryker att Jesus genom sin död och uppståndelse har *frambringat* frälsningen.

Motståndarna betonar det personliga *mottagandet* av frälsningen.

Motståndarna menar att en allmän rättfärdiggörelselära är en fara för all personlig kristendom och i vissa fall används som en ursäkt till att fortsätta leva i synd. Man menar också att anhängarna för in frälsningens frambringande i det som har med mottagandet att göra.

Anhängarnas kritik är därför att motståndarna blandar in mottagandet av frälsningen i frambringandet, och evangeliet är inte längre ovillkorligt.

Rosenius syn

Rosenius syn på läran är en bland många. Principiellt tar han avstånd från själva läran men i praktiken ligger hans framställning mycket nära in på läran om allmän rättfärdiggörelse. Det är tydligt att han intar en medelposition i brytningen mellan en pietistisk och en herrnhutisk kristendomsförståelse.

Detta blir tydligt när man ser hur Rosenius går in i olika debatter. Ibland talar han om att det bara är en strid om ord, ibland påpekar han att problemet går djupare. Kort sagt reagerar han mot ensidighet åt båda hållen.

Finn Rønn Pedersen menar att huvudsaken för Rosenius är att framhålla det ovillkorliga evangeliet som en direkt tillsägelse av det som gäller alla i Kristus. Detta innebär att han, trots sin avvisande hållning till läran om allmän rättfärdiggörelse, har samma avsikt med sin förkunnelse som anhängarna till läran.

ROGER PETTERSSON

Allmänrättfärdiggörelsentema på höstfest i Terjärv 29.10

Söndagen den 29 oktober kommer Roger Pettersson att utförligare presentera den nämnda boken i ett föredrag vid höstfest i Terjärv. Efteråt blir det möjlighet till samtal.

Festen inleds med gudstjänst kl 10.00 som hålls av Alf Lönnquist. Eftermiddagssamlingen börjar kl 14.00. Se närmare programnotis på sista sidan.

Logos firade femårsjubileum med svenska gäster

En stor högtid fick vi uppleva den 26–27 maj, när Föreningen Logos firade femårsjubileum med 22 gäster från Sverige. De flesta av gästerna var från Silverdalens Evangelisk-Lutherska Församling i Småland.

Den ungdomliga kören sjöng kärnfriska sånger i många repeter. Åke Nilsson talade och Berthold Nilsson presenterade Projekt Gezelius i form av en informativ bildpresentation med humoristiska inslag.

Tal, bilder, presentation och multimediehistorik finns i Logosmappen.

Kören sjunger vid gudstjänsten under ledning av Fredrik Nilsson. Till höger ser vi de böcker som utgjorde vinster i Gezelius-lotteriet. Till vänster Roger Pettersson.

Under jubileet lottades Gezelii bibelverk ut jämte en serie av Fjellstedts bibelverk och ett par andra böcker. Huvudvinsten tillföll Dan Martikainen, som vi här ser bläddra i en av de mäktiga böckerna.

Lotteriet inbringade ca 1 000 euro. Ett varmt tack till alla som köpte lotter och därmed stödde föreningen!

Bildkollaget visar huvudbyggnaden och litet av omgivningen på Fria Missionsförbundets Ungdoms fritidsgård vid Utterö i Vasa skärgård. En korvgrillning i sena kvällen blev lite kylig, men stämningen var god. (Bilden av huvudbyggnaden: Berthold Nilsson).

Multimediehistorik på jubileet:

Logosmappen har redan en tioårig historia

Ola Österbacka presenterade vid jubileet en historik i multimedieform. Den kan numera ses via Internet på LogosDirekt. Den här texten är ett kort sammandrag.

Förhistorien till Föreningen Logos i Österbotten går egentligen nästan tio år tillbaka i tiden. Därför började multimediehistoriken redan i december 1996. Då skrev jag ett initiativ till några ledande personer i Svenska Lutherska Evangelieföreningen i Finland (SLEF).

Initiativet ledde till styrelsebehandling, och en arbetsgrupp tillsattes. Arbetsgruppen gjorde några konkreta förslag, som behandlades slutgiltigt av styrelsen i maj 1997. Beslutet blev, att den föreslagna Logosmappen, som redan hade påbörjats, skulle skötas inom ramen för Evangeliska folkhögskolans (Efö) Internetprojekt och inte av SLEF.

Först försökte vi lägga upp ett referenssystem för Svenska Folkbiblens NT-96, som vi fick rätt att lägga ut, men det visade sig bli för arbetsdrygt. Så småningom blev det en webbdatabas, som kunde dra nytta av en server som skaffades för projektet KursInet med stöd av bidrag från undervisningsministeriet och Svenska kulturfonden.

Den 30 november 1999 var hela Folkbibeln klar. Nästa dag hade Vasa-bladet ett stort reportage på första sidan med Klas-Erik Isaksson, som hade skrivit in bekräftelseskriterierna.

Vår 2001 meddelade Efö att Internetprojektet skulle läggas ner. Logosmappen var i praktiken utan juridisk huvudman, då Efös ledning inte var engagerad i den. Samtidigt hade det kärvat till sig med de söndagsgudstjänster, som styrelsen för SLEF:s lokalavdelning i Vasa hade inlett i Luthersalen. SLEF:s styrelse hade ställt sig negativ till dessa.

En grupp bestämde sig nu för att förverkliga en tanke som nämnts redan tidigare: att grunda en förening

De hittills utgivna Logostidningarna fick utgöra vinjettbild för multimediehistoriken.

som skulle ta hand om ansvaret för Logosmappen. Föreningen grundades på Kristi himmelfärdsdag den 24 maj 2001.

Samtidigt tänkte sig gruppen att den kunde stå som huvudman för gudstjänster och bibelstudier i Luthersalen i samråd med SLEF. Denna önskan gick dock om intet.

Vid sidan av arbetet med Logosmappen inledde Föreningen Logos gudstjänstverksamhet våren 2002. Verksamheten kompletterades med bibeldagar och seminarier.

Vi skaffade domänadresser till *logosmappen.net* och *folkbibeln.net*, den senare i samarbete med Stiftelsen Svenska Folkbibeln, som lade in en officiell länk till oss, Folkbibeln Online.

Logosmappen kompletterades med nya funktioner: *Trosfrågan*, en frågedatabas som skapades med stöd av Fruntimmersbibelföreningen i Åbo och i samarbete med EU-projektet Runvi, och ett kortvarigt försök med *nätcirklar*. En del av *Luthers böcker* lades ut tillsammans med en del annat uppbyggligt material, bland annat *Juhani Martikainens textutläggningar*.

En ny epok inträdde när vi våren 2003 anställde Roger Pettersson som predikant och planerare för *Luthersk Nätbibelskola* (LNB). Han var anställd på heltid tills han i augusti samma år övergick till läraruppgifter.

LNB skapades i första hand för konfirmandundervisning i samarbete med ett par församlingar i Sverige,

och senare har kurser i bibelkunskap ägt rum. Vi fick ett kännbart stöd av Nordiska kulturfonden.

Rogers bok *Skaparen och människobarnet* blev en tid senare den första boken som utgavs på *Logos förlag*.

Gudstjänsterna hölls först i Efö, sedan någon gång i soldathemmet, men senare flyttade vi till Korsholms dagcentral. I februari 2004 fick vi hyra en verksamhetslokal på Kyrkoesplanaden 19 i Vasa. Den fick namnet *Logos-Lyktan*.

Servern som betjänade Sök i Folkbibeln hade övertagits av projektet Dusör med stöd av Svenska Folkskolans Vänner, men när man lade ner KursInet fick vi gratis överta servern inklusive programvaror, som nu flyttades till vår nya verksamhetslokal. Så småningom flyttades också bibelstudierna och gudstjänsterna dit.

En stor händelse och en viktig inspiration var det nordiska seminariet *Vägen fram '04*, som vi fick arrangera i mars 2004 med nära 100 deltagare, av dem ca 30 från de nordiska grannländerna.

I slutet av 2004 initierades ett nytt nordiskt projekt: *Projekt Gezelius*. Det sällsynta och gedigna bibelverket från 1700-talets början läggs ut i en sökbar webbdatabas utifrån den andra upplagan från 1860-talet. Verket omfattar 4 200 sidor och i detta nu är hela NT och ca hälften av GT klara.

Undan för undan har materialet vuxit. Numera ingår också en samling *sång- och musikarrangemang*, som kan sökas i en databas. Det är Juhani Martikainen som har ställt musiken till förfogande. I några fall finns också inspelningar.

Från 2005 finns i stort sett alla predikningar som hållits vid gudstjänster och andra samlingar tillgängliga som *mp3-filer*.

Folkbibeln Online har dagligen in emot 1 000 sökningar.

Gudstjänster och bibelstudier har från våren 2006 kunnat följas via Internet.

OLA ÖSTERBACKA

Guds dårskap Förnuftets plats i Martin Luthers teologi

Vi har glädjen att presentera en ny-utkommen bok, Guds dårskap – Förnuftets plats i Martin Luthers teologi av professor Siegbert W. Becker. Boken har utkommit på Biblicums förlag i Ljungby och är egentligen ett översättningsarbete av originalet från 1982, *The Foolishness of God – The Place of Reason in the Theology of Martin Luther*. Översättningen är i huvudsak gjord av Anders Österbacka.

Luthers tudelade inställning till det mänskliga förnuftet går som en röd tråd genom hela boken. Dels påminns vi om de ödesdigra följder som kan komma av en överskattnings av förnuftets kapacitet när det gäller att förstå andliga ting, och dels uppmanas vi att bruka vårt förnuft på ett uppbyggligt sätt. Luther kallar förnuftet dels "djävulens brud" och dels "Guds stora gåva". Dessa paradoxala uttryck är luthersk teologi, som ofta kan upplevas som antirationalistisk.

Denna antirationalism avhandlas mycket grundligt i bokens sjätte kapitel, där Becker visar hur man kan finna synbara motstridigheter i ett antal centrala trosläror hos Luther. Detta sjätte kapitel svarar kanske bäst på bokens titel, *Guds dårskap*, eftersom det mänskliga förnuftet ofta ställer sig tvekande inför Bibelns sanningar, som ibland tycks strida mot varandra. Som läsare fann jag också just det sjätte kapitlet mest intressant, mycket tack vare de många citaten och sångerna i Luthers anda, vilka gav ökad förståelse för den aktuella problematiken.

Innan man kommer till detta sjätte kapitel får man dock ta del av bl.a. lite bakgrundsinformation till Luthers inställning till det mänskliga förnuftet. Efter introduktionen i kapitel 1 får vi i kapitel 2, *Den naturliga teologin hos Luther*, lära oss mera om t.ex. Luthers gudsbild, hans syn på den mänskliga förmågan och hans förhållande till den klassiska filosofin. I kapitlet ges också mycket utrymme åt frågan om Guds existens och bevis för denna.

Kapitel tre belyser i stora drag vad

Luther menar när han kallar förnuftet för "Guds stora gåva". När Luther benämner förnuftet på detta sätt, är det primärt förnuftets bruk i det vardagliga livet han avser. Detta betyder inte att Luther inte skulle ha en plats för förnuftet i förståelsen av Skriften, även om förnuftets förmåga efter syndafallet är mycket begränsad. Som exempel kan nämnas Luthers beto- nande av språkstudier (grekiska och hebreiska), för att man ska få större insikt i bibelns grundspråk. Kapitel 3 syftar, kort sagt, till att visa på förnuftets förtjänster där de nu finns efter syndafallet.

I kapitel 4 kommer författaren mera in på vad Luther menar när han kallar förnuftet för "djävulens brud" eller "ondskans största källa". I detta kapitel sätts alltså gränserna för förnuftets huserande i det teologiska resonemanget. I kapitlet behandlas också ett par paradoxer i Luthers teologi, paradoxen i läran om omvändelsen samt paradoxen i förhållandet mellan lag och evangelium.

I kapitel 5 behandlas Luthers apologetik. Människan ställer sig ofta frågande till Gud och hans vägar. Luther avvisar denna attityd med att säga: Munnen som frågar Gud: "Varför gjorde du så här", tillhör galgen! Han ville inte veta av något annat försvar för de bibliska sanningarna än principen *Sola Scriptura*. Skriften är sin egen försvarare.

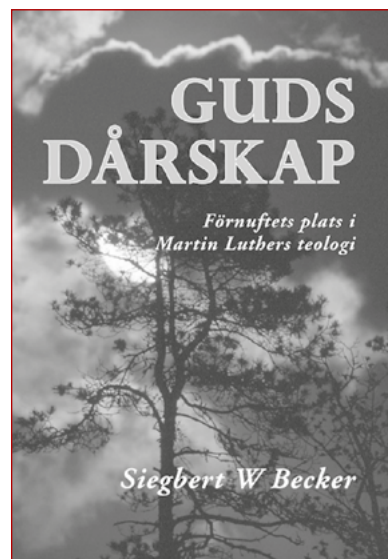
Sedan kommer det redan omtalade sjätte kapitlet med Luthers anti-rationalism i centrum innan boken avslutas med en sammanfattning i kapitel sju.

Längst bak i boken finns ett utförligt register. Däremot saknar översättningen de källhänvisningar som finns i originalet. Den som därför vill ha större säkerhet om den riktiga ordalydelsen och lokaliseringen av t.ex. de många Luther-citaten hänvisas av utgivaren till originalet.

Boken kan köpas på Logos förlag för 11 € plus postporto.

HANS AHLKOG

Guds dårskap, Biblicums förlag.
192 s, häftad. ISBN 91-85604-12-7.

Kommer snart:

Den kristna församlingen Tio bibeltimmar av Jan Bygstad

Jan Bygstads bibeltimmar om den kristna församlingen har samlats till en ytterst viktig bok för alla som vill studera vad Bibeln lär om den kristna kyrkans väsen, det allmänna prästdömet förhållande till ämbetet, kyrkotukten, nådegåvorna och andra liknande frågor.

Bibeltimmarna, som har hållits på norska, har nedtecknats och översatts till svenska av en arbetsgrupp och författaren har granskat manuskriptet.

Boken utkommer inom kort på Logos förlag. Pris ca 10 euro eller 100 SEK.

Revidering av Svenska Folkbibeln pågår

År 1996 blev Svenska Folkbibeln översättning av Nya testamentet klar och två och ett halvt år senare utgavs hela Bibeln. Den 30.11.1999, drygt ett år innan föreningen Logos bildades, lanserades Folkbibeln på Internet efter ett idogt arbete av gruppen "Bibeln till Internet" i Vasa.

För en tid sedan meddelade man i Svenska Folkbibeln Nytt att man går in för ett långtidsprojekt att göra en genomgång av bibeltexterna. Man motiverar det med att språket har utvecklats snabbt och man vill framförallt göra en språklig och stilistisk översyn. Endast i vissa fall blir det fråga om att revidera texten.

Arbetet kommer att ske i samarbete mellan Stiftelsen Biblicum och Stiftelsen Svenska Folkbibeln och man beräknar att det kan ta upp till tio år innan en ny version finns tillgänglig.

Det mesta av arbetet kommer att utföras ideellt. Vissa centrala funktioner kommer att avlönas och för det ändamålet väddar man om understöd för detta viktiga projekt.

Också Karl XII:s Bibel revideras

Hösten 1999 startades Svenska Reformationsbibelsällskapet för att fullfölja arbetet med att revidera Karl XII:s kyrkobibel. I början av 1995 hade själva revideringsarbetet satts igång. År 2003 utkom NT och arbetet med GT pågår. Man kan läsa om arbetet på webbplatsen www.bibel.se.

Bo Hagstedt, som är ordförande för sällskapet, skriver i olika artiklar om skillnaderna mellan alla nya svenska översättningar och de äldre. Kort sagt har man på senare tid beaktat de skriftfynd som gjorts på 1800-talet. Det är fråga om gamla handskrifter som är äldre än de som fanns tillgängliga på Luthers tid.

Hagstedt argumenterar för att dessa skrifter trots sin ålder inte är tillförlitliga utan uppkomna i sammanhang som inte värnade om bibelordets renhet. Han lyfter fram att den texttradition som bevarats i den

östliga eller bysantinska traditionen är mer trovärdig, den s.k. Textus Receptus.

Den tydligaste skillnaden är att handskrifter från denna tradition innehåller de bibelverser som är utelämnade i nyare översättningar, t.ex. Joh. 5:4, Apg 8:37, 1 Joh 5:7-8.

På webbplatsen finns flera artiklar där olika exegeter argumenterar för Textus Receptus. Man kan utgående från dessa artiklar med fog fråga sig om det är ett verk av liberalteologin att Textus Receptus har övergetts till förmån för några gamla handskrifter som återfunnits i Egypten och i Vatikanens bibliotek. En fråga som man kanske ytterligare borde reflektera över i genomgången av Svenska Folkbibeln.

I revideringsarbetet ingår medarbetare från olika trosriktningar, såsom pingstvännar, laestadianer, baptister och fria kristna.

En del laestadianer i Jakobstadsnejden bildade en egen revideringsgrupp eftersom man inte kunde enas om i vilken mån man skulle rätta till felaktigheter i Karl XII:s översättning samt användningen av vissa ord, t.ex. "bättring". Gruppen har gett ut ett förslag på en varsammare revidering av NT och Psaltaren nu i sommar.

Arbetet med Karl XII:s Bibel är intressant också med tanke på projekt Gezelius. Det skulle onekligen underlätta en framtida revidering av bibelverket om själva bibeltexten är reviderad först. De som nu reviderar har å sin sida säkert nytta av bibelkommentaren.

Gezelierna var inte så nöjda med varken Gustav Adolfs Bibel från 1618 eller Karl XII:s från 1703. Av företal från 1711 framgår det att Gezelierna helst hade velat göra en ny ordagrann översättning. Men prästerskapet hade gjort motstånd mot varje ändring av den gamla texten eftersom de fruktade att en ny bibeltext skulle skapa oro i församlingarna.

Biskopsvalet i Borgå stift

Borgå stift skall välja ny biskop och många frågar sig vilken linje den nya biskopen skall gå in för i prästvig-

ningsfrågan. Avgående biskop Erik Vikströms linje har inte varit så rak. Efter att inte ha ordnat någon särvigning på över tio år blev det plötsligt några "särvigningar" de två sista åren. Den hårda linjen har onekligen mjuknat. Detta har stärkt förhoppningarna om en ljusare framtid bland många konservativa i Finlands mest konservativa stift.

Nu kastar dock biskopsvalet en skugga över denna förhoppning, kanske är man på väg in i ett riktigt mörker. Av kandidaterna är det bara Henrik Perret som lovat förrätta särvigningar. Till skillnad från Vikström är han inte redo att viga kvinnor till präster.

Andelen röster som tillfaller Perret kommer att visa hur konservativt Borgå stift fortfarande är. Framförallt bland prästerna i Österbotten har han stöd.

I dessa valtider när frågorna ställs på sin spets har det visat sig att många konservativa börjar vackla. En del säger att de omfattar Perrets åsikter men stöder en annan kandidat för att det leder till för mycket splittring om Perret blir biskop. Det är tråkigt när någon ger upp en samvetssak av politiska orsaker.

Information om biskopsvalet och kandidaterna finns på borgastift.planeetta.com/biskopsval/.

Konstruktiva lösningar

Den 12-13 september samlas biskopsmötet i S:t Michel, bl.a. för att ta ställning till samarbete och arbetsledning, som beretts av en arbetsgrupp under ledning av biskopen i Esbo stift, Mikko Heikka.

Arbetsgruppen förespråkar en strängare disciplin inom kyrkan mot personer med traditionell ämbetssyn. I förra numret av Logos berättade vi om detta och nämnde om ett upprop, "konstruktiva lösningar", som utgår från att man inte skulle välja den hårda linjens väg utan besinna sig. Uppropet, som överlämnades den 8.9.2006, fick över 10 000 undertecknare.

Det stora antalet som ställt sig bakom uppropet visar att det är många

som fortfarande inte accepterar kvinnliga präster och står rådvilla i den allt hårdare situationen.

Ett faktum är att en del av under-teknarna nog accepterar den nya ämbetssynen men vill ha ett öppet klimat också för motståndarna. Ändå kanske man borde fråga sig hur många av de 10 000 som egentligen inte vill ha konstruktiva lösningar utan hellre en klar biblisk lösning på hela ämbetsfrågan.

Nya biskopar i Missionsprovinsen

Lördagen den 22 april vigdes Lars Artman till biskop i Kristianstad av biskop Arne Olsson. Biskoparna Obare och Asiago från Kenya (ELCK) medverkade, liksom biskop Ulf Asp från Norge (DELK). Dagen därpå vigdes Göran Beijer till biskop i Stockholm.

Svenska kyrkans uppfattning är att biskopsvigningarna inom Missionsprovinsen bryter mot kyrkoordningen. Missionsprovinsen menar fortfarande att man är en inomkyrklig rörelse, men Svenska kyrkan klassar missionsprovinsen som ett eget samfund. Att bli biskop inom detta samfund går alltså inte att kombinera med fortsatt tjänst som präst inom Svenska kyrkan.

Artman, som fungerat som präst i Göteryds pastorat, fick efteråt veta av Växjö domkapitel att han inte längre får vara präst. Stockholms stift gjorde samma beslut angående Beijer.

RP

NELK – ett nordiskt forum

Efter att den första "Vägen fram"-konferensen hölls i Vasa i mars 2004 har två uppföljande konferenser ägt rum. Ett arbetsnamn har utvecklats för denna konferensgemenskap: *Nordisk Evangelisk-Luthersk Konferens*, förkortat NELK. Konferensen har inte haft någon organiserad struktur, vilket medför en viss svårighet i det praktiska arbetet.

I nära anslutning till NELK verkar en e-postgrupp, *ViaLutherforum*, på webbportalen Yahoo. Denna grupp kom till då en tidigare finlandssvensk e-postlista med namnet *Via* befanns innehålla ett för brett spektrum av åsikter för att göra fortsatt arbete meningsfullt. *ViaLutherforum* tog då

som målsättning att "utbyta tankar och erfarenheter kring problematiken med församling, ämbete och gudstjänst i de nordiska kyrkorna". Tidvis har diskussionerna varit mycket livliga.

Vid den senaste konferensen i Fossnes fick gruppen bakom boken *Vägen fram* och konferenserna i uppdrag att utarbeta ett förslag till grunddokument för det fortsatta arbetet. Detta har nu lagts fram för diskussion i gruppforumet.

Det finns ett förslag om en förening som kunde vara en ryggrad i arbetet och leda samtalen. Som syfte anges bland annat (här förkortat)

- att ge hjälp till nödställda kristna inom de nordiska folkkyrkorna
- att ge förnyad frimodighet och uppmuntran till lutherska kristna att i vår tid hålla fast vid Bibeln och den evangelisk-lutherska läran
- att öka kännedomen om olika lärotraditioner och praktiska synsätt
- att bidra till och uppmuntra till ett fördjupat studium av Guds ord och den lutherska bekännelsen
- att öka förståelsen för behovet av och värdet av en hel evangelisk-luthersk församling där Guds ord ljuder rent och klart och där sakramenten förvaltas enligt Kristi instiftelse
- att befrämja enheten mellan den splittrade rest av bekännelsetrogna som finns inom den nordiska lutherdomen.

NELF – strävan till församlingsgemenskap

Ett antal lutherska kyrkor och enskilda församlingar har nyligen fört samtal om ett närmare samarbete för att om möjligt nå fullständig gemenskap. En lärogemenskap uppnåddes för en tid sedan mellan den finska konfessionella kyrkan, den danska frikyrkan och Evangelisk-Lutherska Bekännelsekyrkan, med vilken Lutherska Församlingen i Stockholmsområdet resp. Umeå har haft gemenskap under många år. Dessutom har samtal pågått mellan dessa och några av de församlingar som grundats i anslutning till Bibeltrogna Vänner, de s.k. Norrköpingsamtalen.

Inspirerade av NELK-arbetet har man nu inbjudit till en arbetsgemen-

skap, *Nordisk Evangelisk-Luthersk Församlingsgemenskap*, förkortad NELEF. För närvarande pågår en frågerunda till ett antal inbjudna församlingar och kyrkor att komma med i denna ring.

Den som önskar ytterligare information kan vända sig till Åke Nilsson. Hans kontaktuppgifter finns på www.kapelletsilverdalen.se/.

Biskopsvalet och bloggar

Det pågående biskopsvalet har fått en ny kanal för påverkan: bloggandet har tagit fart. (För den som inte är insatt: blogg är ett nyord som kommer från weblog, och är ett slags dagbok på webben som är lätt att starta, uppdatera och i vissa fall också kommentera.)

Vi kan nämna Henrik Perrets blogg på adressen henrik.perret.nu. En kommenterande blogg av Kristan Norrback finns på *Vasabladet*s nygrundade blogg: www.bloggen.fi/neno.

Många bloggar är närmast tramsiga med dagböcker över de mest triviala vardagsföreteelser, men det finns sådana som inbjuder till djupa debatter. En sådan blogg upprätthålls på bloggen.fi/thomasillman av lektorn i Vasa övningsskola, Thomas Illman. Där kan man fördjupa sig i långa debatträckor om ämbetsfrågan, evolutionsläran och homofobi.

Orgeldonation till Lyktan

Hans Ahlskog i Bennäs har donerat en förnämlig elorgel till Logos. Orgeln har två manualer och fullständig pedal. På bilden prövar Hans hur den låter i Logos-Lyktan (9.9.2006).

Vi säger ett varmt tack och ber om att instrumentet ska stämma vår lovsång i en högre tonart.

ÖÖ

D:r Martin Luther

Fjortonde veckan efter trefaldighet, måndag

Från Evangelisk Själaspis för hemmet (förkortad)

Predikan

Vad jag vill säga är detta: vandra i Anden, så kommer ni inte att göra vad köttet begär.
Gal. 5:16.

Det är en stor och skadlig villfarelse, att man lär att kärleken gör rättfärdig, då vår kärlek likväl är intet. Om den skulle vara något, så är den ändå alltför ringa för att den skulle kunna försona Gud och stilla Hans vrede. Ty det brister också hos helgonen, så att de i detta livet inte har en så fullkomlig och ren kärlek, som de borde.

Men vad som inte är rent eller fullkomligt, det kan inte komma in i himmelen. Dock tröstar vi oss därmed, att Kristus, som ingen synd har gjort, överskyggar och smyckar oss med sin rättfärdighet. När vi är betäckta med denna skärm och nådastol, då börjar vi att älska och uppfylla lagen.

Ändå blir vi genom ett sådant uppfyllande av lagen inte rättfärdiga eller täcka för Gud, så länge vi lever här. Men när Kristus överlämnar riket åt Gud Fader, då skall tro och hopp upphöra och kärleken vara fullkomlig och evig. 1 Kor. 13.

Vore vi rena från alla synder och brann av fullkomlig kärlek till Gud och nästan, så skulle det visserligen vara så, att vi genom kärleken blev rättfärdiga och heliga, och Gud hade inte heller något vidare att fordra av oss.

Men i detta livet blir det inte av, utan det uppskjuts till det tillkommande.

Vi får väl här ta emot Anden och Hans gåvor, så att vi börjar älska Gud och nästan, fastän mycket svagt och ganska trögt. Men om vi älskade riktigt fullkomligt, så som lagen kräver av oss, så skulle fattigdom vara oss lika kär som rikedom, smärta och sorg som glädje och välust, döden lika kär som livet. Ja, den som kunde rätt fullkomligt älska Gud, han skulle inte länge kunna leva, utan skulle genast dö och försmälta i sådan kärlek.

Men nu är det mänskliga förnuftet så förblindat, att det av naturen inte kan förstå och tänka något rätt om Gud. Det älskar inte heller Gud, utan är fientligt mot Honom. Därför är det som Johannes säger: Vi har inte älskat Gud, men Gud har älskat oss och sänt sin Son till försoning för våra synder.

Men sedan vi genom denne Son är förlossade från synden och har blivit rättfärdiga, börjar vi älska. Så visar nu Paulus med dessa ord: "Vandra i Anden", hur vi skall fullgöra lagen. Han visar också hur han ville att det ord, som han satt näst före, skulle förstås, nämligen detta: "Tjäna varandra i kärlek", och "kärleken är lagens fullbordan". Ty han vet väl, att vi inte kan fullborda lagen, eftersom synden låder vid oss, så länge vi lever på jorden. Därför är det

inte möjligt, att vi rätt och fullkomligt kan fullborda lagen.

Likväl bör vi beflita oss om att vandra i Anden, det vill säga att genom Anden kämpa och strida emot köttet och göra efter det som Anden driver oss till.

Och Paulus har här inte glömt den saken, nämligen hur man för Gud måste bli rättfärdig endast genom tron. Ty därmed att han bjuder oss att vandra i Anden, vill han tydligen ge tillkänna, att gärningarna inte kan rättfärdiggöra.

Det är som om han ville säga: När jag talar om lagens fullbordan, så menar jag att ni har två motstridiga hjältar i er, nämligen anden och köttet. Ty Gud har i vår kärlek uppväckt en oenighet och ett krig, så att anden strider mot köttet, och tvärtom köttet mot anden. Då fordrar Han inte mera av oss, och vi kan inte heller göra mer, än att följa anden och strida mot köttet.

Och emedan vi inte ännu har kommit därefter att vi kan fullborda lagen, så måste vi vandra i Anden och öva oss att tänka, tala och göra vad Anden vill, samt tvärtom motstå det som är köttsligt.

*Kom, helge Ande, Herre Gud!
Giv lust att hålla dina bud.
Vår köld, vår tröghet övervinn,
O, kom i våra hjärtan in.*

*Du helga kraft! Med nådens sken
Gör viljan god, gör själen ren,
Att livets väg vi glada gå
Och sist det goda målet nå.*

Föreningen Logos introducerar på försök
en ny och banbrytande form av mission:

LogosDirekt!

Den 17 augusti sände vi bibelstudium direkt över Internet från Logos-Lyktan. Sändningen har sedan åtföljts av två gudstjänster och ett bibelstudium och vi försöker fortsätta om Gud vill stå oss bi. Vi har haft vissa begynnelseproblem men några har kunnat vara med på testningarna och har uttryckt stor tacksamhet för denna möjlighet.

Vi använder oss av en server som innehåller programvara för detta ändamål och en bärbar dator som sköter överföring av bild och ljud till servern.

Det som behövs för att följa med direktsändningarna är en ny version av mediaspelaren QuickTime (som kan laddas ner gratis från nätet) och en tillräckligt snabb Internetuppkoppling (en ADSL-linje eller en mobiltelefon med 3G-anlutning).

Alla sändningar sparas och kan efteråt spelas upp när som helst. Dessa mp4-filer kan även spelas upp av RealPlayer.

Information om sändningstider, testning och tekniska uppgifter finns på webbsidan (adress nedan). Där finns också ett arkiv med inspelningar.

Från bibelstudierna sker sändningen under en timme, var- efter det är möjligt att delta i en knapp halv timmes samtal via Skype. Man kan också sända frågor via SMS.

<http://www.logosmappen.net/logosdirekt/>

På bilden ovan ser vi LogosDirekts webbsida med en bild från gudstjänsten 20.8 i QuickTime-fönstret. Bilden är på grund av stark komprimering ganska suddig och hackig vid rörelse, men stabiliseras när den är mera statisk.

Vi försöker prioritera ljudkvaliteten vid sändningarna, eftersom det är via ljudet som Ordet förkunnas.

Deltagare visas inte vid sändningarna utan särskild överens- kommelse för att ingen ska behöva känna sig generad över att vara med vid de verkliga gudstjänsterna.

Med reservation för att vi ännu håller på med försök vill vi uppmuntra att komma med och också låta budet gå!

Ditt stöd behövs!

Föreningen Logos har gjort en del kostsamma anskaffningar för missions- verksamheten LogosDirekt: en begagnad serverdator med programvara, en begag- nad videokamera och diverse kablar och tillbehör.

Om du vill vara med och stöda detta ar- bete, bidra till spridningen av vår tidning eller i övrigt stöda Föreningens arbete, kan du göra det genom att betala in din gåva till något av våra konton.

Varmt tack! Gud älskar en glad givare!

Information om inbetalningar, utbetalning- ar och saldo (räknat från årets början) på [www.logosmappen.net/logos/insamling/ diagram.html](http://www.logosmappen.net/logos/insamling/diagram.html). Uppdateras varje vecka.

Logos bankkonto: 497028-241584
PlusGirokonto i Sverige: 407 99 53-8

Samlingar kring Guds ord

Gudstjänster kl 10.00: 17.9, 1.10, 15.10, 4.11 (alla helgons dag), 19.11 (tillsammans med Stödföreningen, predikant Pekka Heikkinen, platsen öppen), 3.12 (första advent), 17.12, 25.12 (juldagen).

29.10 Höstfest i Terjärv. Gudstjänst kl 10.00, Alf Lönnquist. Möjlighet till lunch på Maggies café. Kl 14.00 församlingshemmet. Roger Pettersson: Rosenius och den allmänna rättfärdiggörelsen, Ola Österbacka och Alf Lönnquist.

Bibelstudier, normalt torsdagar kl 19–20.30: 14.9, 28.9, 12.10, 26.10, 9.11, 23.11, 7.12.

Samlingarna hålls om inte annat nämns i Logos-Lyktan, Kyrkoeshp. 19, Vasa (botten- våningen, mellan tr. A och B).

Logostidningen på Internet:
www.logosmappen.net/logos/tidning

Stödföreningen för evangelisk-luthersk ge- menskap håller överläggningsdag i Vasa sön- dagen den 19 november 2006. Medverkande: Pekka Heikkinen från Göteborg, Halvar Sandell m.fl.

Gudstjänst kl 10, överläggning kl 14. Om platsen informeras senare.

<http://www.logosmappen.net>

Logosmappen förnyas kontinuerligt. Ta del av den guldgruva som erbjuds! Allt innehåll i Logosmappen är sökbart.

Bekanta dig med *Projekt Gezelius!*

Nyheter: Sång- och musikdatabas, Logos Förlag som webbdatabas, och Logos- Direkt.

<http://www.folkbibeln.net>
wap.folkbibeln.net